

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

L G D

Fulen **1963**

Det skumrer så tyst imod julenat,
snefnuggene falder så bløde.
Nu stiger af mulmet den salige stund,
da frelseren lod sig føde.

Så sagtelig dæmpes al verdens larm
i skumringens dejlige time.
Jeg sidder og nynner min barndoms sang,
mens juleklokkerne kime.

Nu daler Guds fred som den hvide sne
så tyst over hjerternes veje,
og den, som åbner sit sind for Gud,
får julefreden i eje.

Den fred, som bærer i fryd og ve
os trygt over livets vande,
som følger engang os hjem til Gud –
til julen i livets lande!

K. A.

Med disse små vers vil jeg i år sende min julehilsen til dig og dine med ønsket om, at I må få *en glædelig og i sandhed velsignet jul*.

Du kan sikkert forstå, at mine tanker vil gå tilbage til julen på Landerupgaard, som også du og jeg har oplevet sammen, og hvorfra vi har så mange uforglemmelige minder. Netop nu i tiden op imod jul, da jeg skriver dette, bliver minderne både om adventstiden og julen der så levende for mig, og jeg kan ikke undgå at føle, hvor uendelig meget jeg har at sige tak for. Men også efter at Maria og jeg flyttede herud, har vi hvert år haft en dejlig julefest herude, hvor vi aldrig har været alene, men hvor gamle drenge har fundet ud til os, og i de sidste år har der endda været „børnebørn“ med, hvilket i høj grad har forhøjet festen. Sammen har vi søgt at holde julen efter de gamle traditioner fra Landerupgaard, og jeg tror, at vi alle har været enige om, at det er lykkedes. Vi glæder os til at fejre jul på samme måde i år, og jeg tror, at Gud vil give os velsignelse dertil.

Af årets gang herude

Vinteren 1962/63 vil blive husket som en af de strengeste, vi i mange år har haft. Den begyndte midt i november, og allerede juleaftensdag frøs det 12 grader herude.

Mange mange gange i løbet af vintermånederne har vi sendt taknemmelige tanker til Preben og Poul, der i sommeren 1961 isolerede mit hus så omhyggeligt og godt. Havde de ikke gjort det, kunne vi slet ikke have boet herude i denne strenge vinter, men nu gik det fint. Heldigvis havde vi i vinter mest stille vejr og mange solskinsdage, hvor der var den skønneste udsigt over den snedækkede fjord, men ikke een eneste måge eller terne var at se i flere måneder. De måtte drage andre steder hen, for, efterhånden som vinteren tog til, kom der også is på Vesterhavet, så man ikke inde fra kysten kunne øjne åbent vand. Så skete det også ofte, at rimfrosten lagde så tykt et lag is på træerne i plantagen, de elektriske ledninger osv., så alt kom til at se så eventyrlig smukt ud. Fra en sådan dag stammer billedet udenpå dette hefte, hvor man ser juleneget dækket af et tykt lag rim.

Da det var aller koldest i januar måned, besøgte Enoch os i nogle dage, og han skrev da bl. a. følgende linier i min gæstebog:

„Sommerlandet med L.G.D.
ligger i frost under wintersne.
Skønt står skoven i rimdragt klædt,
fast har isen sit dække bredt
ud over fjordens flade.
Ræven og haren, en hjemløs kat,
daglig på jagt deres spor har sat.
Fuglene flokkes om fyldte trug
under et vindue på snehvid dug,
krage, solsort og skade.
Inde bag ruden står crocus små,
aldrig så yndigt et syn man så.“

Det var drøjt for de fugle, som blev herude trods den strenge vinter. De tre fuglearter, som Enoch nævner, kunne til nød klare sig, men værre var det med de hundreder, ja tusinder af stære, der trods den strenge vinter var blevet her. Mange af dem kom helt op til mit hus for at få lidt læ og varme, og selv om vi fodrede dem så godt, som vi kunne, fandt vi ofte om morgenen en mængde af dem liggende døde udenfor huset, frosset ihjel. –

Dog vinteren fik også ende, men vi var nået hen til midten af april, inden Ringkøbing fjord var isfri, og vi for alvor kunne mærke, at nu nærmede den sommer sig, som vi så længe havde længtes efter.

Ovre i sommerlejren var der imidlertid meget, der skulle ordnes, inden den var klar til at modtage en flok drenge. Den frygtelige orkan i februar 1962 havde anrettet så store ødelæggelser på tagene, at den største del af dem måtte helt fornyes, og inden tækkemanden og hans medhjælper gik i gang med det store arbejde, var forstander Nielsen fra Faarupgaard herude med nogle af sine store drenge, for det første for at samle al den marehalm, som tækkemanden skulle bruge til mønningen på husene, og for det andet for at tage både min og sommerlejrens flagstang ned og få dem malet – særlig min er meget tung og besværlig at bakse med. Det var heldigvis strålende solskinsvejr hver dag, så længe tækkearbejdet stod på, men billedet viser, at der var et stort oprydningsarbejde bagefter. Først var Gotfred Rauhe heroppe med sin vogn og sine to raske heste og kørte fire store læs gamle rør ud imellem klitterne, hvor de senere blev brændt, og derefter kom forstander Nielsen igen herud med nogle af sine drenge og ryddede op både inde i husene og udenfor, så blev flagstængerne påny rejst, og dermed var lejren klar til at modtage sine drenge. Hvordan vi skulle have klaret problemerne uden hjælp af Nielsen og hans flok, ved jeg ikke, de fortjener en meget stor tak. –

De ny tage har pyntet på lejren, og kommer man indenfor i „Bjærgehuset“, vil man også der straks opdage noget nyt: islandsk, svensk og finsk flag i dejlige rene farver –

til afløsning af de tilsvarende gamle flag, der har hængt der i så mange år, og som nu var meget medtagne. Flagene har lejren modtaget som gaver fra de pågældende lande igennem deres ambassader i København, og hvert flag var ledsaget af en smuk skrivelse. Vi takker lejrens gode ven stud. jur. Torben Søndberg, initiativtageren i denne sag. Han har ikke opgivet håbet om også at skaffe os et nyt norsk flag, men foreløbig glæder vi os over, at en dame fra Vejle har skænket os et stort, men ikke helt nyt norsk flag til afløsning af det gamle. Det ældste flag i lejren, det hollandske flag fra „Janna“, der strandede udfor sommerlejren i 1916, hænger endnu hver sommer på sin gamle plads i „Bjærgehuset“, selv om det med sine 47 år er ved at blive noget medtaget.

Lejren har i sommer været i brug fra 20. juni til 20. august og så atter i en uge i efterårsferien. De første, der tog den i besiddelse, var vore gutter fra Landerupgaard, ialt ca. 50. Derefter fulgte børnene fra Børnehjemmet ved Vejle Fjord, der var der i tre hold, i alt 75, og de sidste 5 dage havde en skoleklasse fra Kongsted i Sydsjælland lejrskole i „Bjærgborg“. Denne klasse talte 35 børn. Endelig har i efterårsferien 9 børn fra børnehjemmet i Marstal opholdt sig i lejren, der således i alt har huset 169 børn i år.

Vejret har været så godt, som man kunne ønske det, og der var i løbet af sommerferietiden ikke een eneste hel regnvejrsdag. Både sommerlejrens beboere og de mange gamle drenge med deres pårørende, der har besøgt L.G.D., har nydt tilværelsen og været enige om, at det var en ualmindelig dejlig sommer.

Som du måske vil huske, var det i sommeren 1960, at det besluttedes at oprette en *Hundredemandsforening* til støtte for sommerlejren. Efter eet års forløb havde foreningen fået 21 medlemmer, to år senere var medlemstallet nået op på 98, og ved vort i august i år afholdte møde i sommerlejrens bestyrelse kunne det oplyses, at foreningen nu havde 180 medlemmer. Der er grund til at glæde sig *meget* over, at så mange har sluttet kreds om lejren, og ikke mindst for

lejrens økonomi har det stor betydning. Det store tækkearbejde i år medførte f. eks. en udgift på 4100 kr., og heraf har indtægterne fra hundredemandforeningen kunnet dække omtrent de tre fjerdedele. Jeg håber, at Gerhard Hansen, som har påtaget sig det store arbejde med Hundredemandforeningens regnskab, udsendelse af girokort til medlemmerne osv., stadig må få mere at bestille for foreningen, det ved jeg, at han ligesom vi andre vil blive glad for. Skulle du endnu ikke være medlem og gerne vil blive det, kan du blot lade mig det vide. Årskontingentet er 10 kr. Det er morsomt, at selv gamle drenge, der bor så langt borte som i Australien eller Canada, har meldt sig ind, i Sverige har vi adskillige medlemmer, og i vort eget land Grønland har vi også nogle stykker. Forhåbentlig bliver vi efterhånden så mange, at vi kan få råd til at løse de opgaver vedrørende forbedringer i sommerlejren, som vi synes trænger sig på. –

Du husker *kanonen*, som så flot flankerer den ene side af indkørselen til „Bjærgeborg“, medens det mere end 100 år gamle skibsanker, som Dahl Jensen og Chr. Rauhe i 1951

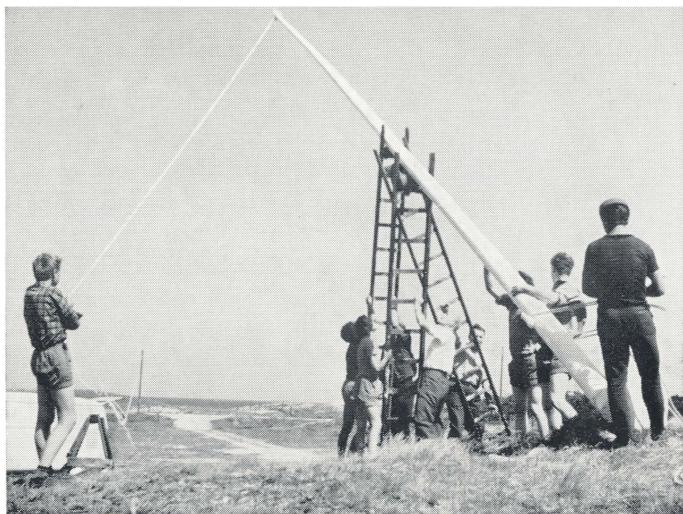
fiskede op ca. 1 km ude i Vesterhavet lige ud for lejren, og som de derefter skænkede til lejren, flankerer den modsatte side.

Kanonen har rimeligvis oprindeligt haft sin plads på et af vore gamle orlogsskibe, men da vi kom herud for 50 år siden, havde den allerede i mange år stået på en af de højeste klitter, som vi naturligvis døbte „Kanonbjerget“. Meningen var, at man i tåget vejr, når fiskerne var ude på havet i deres åbne både, skulle skyde med den, så de kunne finde hjem, men der fortælles, at når man kom og skulle bruge den, var den i regelen så fyldt med sand, at man ikke kunne fyre den af.

Den sorterede under Redningsvæsenet, og efter skriftlig ansøgning dertil fik jeg for ca. 40 år siden ved strandfoged Jens Dahls hjælp kanonen overladt som min private ejendom, og jeg, der havde været artillerist, kunne altså nu begynde for mig selv med en kanon, hvad der vist ikke er mange gamle artillerister, der har fået lov til. – Med stor højtidelighed blev kanonen af drengene slæbt hjem til lejren og anbragt på den trælavet, som hørte til den, og dér har den siden igennem de mange år stået. Utallige drenge er blevet fotograferet ved den, og mange – særlig af de små – har haft den opgave at skulle „pudse kanonen“.

For kort tid siden fik jeg en forespørgsel fra 9' artilleri-afdelings I' batteri i Nymindegablejren, om der var tale om, at jeg ville afhænde kanonen, men det ville jeg selvfølgelig ikke, men batteriet har nu fået lov til at have kanonen *som lån* i tiden indtil 1. juli 1964, imod at den istandsættes og føres tilbage til sin oprindelige stand. Der vil blive lavet en ny lavet til den, og man vil bl. a. søge at finde ud af, hvor gammel den er, hvilken orlogsmand den har haft sin plads på, osv. Omkring 1. juli 1964, medens drengene fra Landerupgaard er herude i lejren, vil den så under fuld militær honnør blive leveret tilbage til Bjergeborg.

Inden dette tidspunkt må vi så også have ankeret pudset lidt op og eventuelt forsynet med en ny tværbjælke.

Et 50-års minde

I år er det 50 år siden, at jeg første gang udsendte et lille trykt julehefte. Det bar titlen „Hilsen fra L.D.F.“, og de tre bogstaver dækkede over navnet „Landerupgaard Drengesforbund“.

Dette forbund var blevet stiftet på Valdemarsdagen den 15. juni 1912. Drengenes uniform var en hvid ravndugsbluse med blå sømandskrave og med de tre bogstaver L.D.F. broderet i rødt på venstre overarm. Til uniformen hørte en sømandshue med dannebrogskokarde og med de tre bogstaver trykt på huebåndet.

Ved oprettelsen af drengesforbundet havde F.D.F. været vort forbillede, og fra 7. december 1916 blev vor lille afdeling optaget som en kreds i „Landsforbundet Frivilligt Drengesforbund“ og kom derefter til at hedde „F.D.F. Skolehjemmet Landerupgaard“. –

I sommeren 1913, da jeg havde fået min udnævnelse til forstander på Landerupgaard, oplevede drengene i L.D.F.

for første gang det store eventyr at komme ud på en tur til Vesterhavet. Turen derud foregik som marchtur med vor fane og vort orkester i spidsen, men det var næsten også alt, hvad vi førte med os, for vi var endnu ikke så velhavende, at vi havde telte eller andet lejrudstyr. Hele turen, der naturligvis var nøje forberedt forud ved henvendelse de forskellige steder, vi skulle passere, var baseret på jydernes gæstfrihed, og vi blev ikke skuffede, tværtimod. På de steder, hvor vi skulle holde rast, blev vi indkvarteret til bespisning hos beboerne, og hvor vi overnattede, var det i bøndernes lader, det skete. Drengene, hvoraf de fleste jo var fra byen, var meget betaget over den store gæstfrihed og venlighed, der på hele turen mødte dem fra mennesker, der aldrig tidligere havde set dem, og gang på gang lød deres forbavsede spørgsmål: „Er det for vores skyld?“ Og det var slet ikke underligt, at de spurgte sådan, hvad du sikkert vil forstå, når jeg f. eks. fortæller dig, hvordan vi blev modtaget i Bredsten, hvor vi skulle spise til aften og overnatte efter den første dagsmarch. Da vi kom til byen, blev vi mødt af en stor flok af beboerne med præsten og læreren i spidsen, og da præsten havde budt os velkommen, gik døren til forsamlingshuset op, og vi blev bedt om at tage plads ved de festligt dækkede borde derinde, hvor aftensmåltidet stod parat til os. Der blev sagt „Værsgod“, og jeg husker endnu, hvor morsomt det lød, da alle drengene på een gang gav sig i lag med de kogte æg, der stod ved deres pladser, og begyndte at slå hul på dem med deres knive. Vore værter morede sig også ved at høre det. Det blev et meget fornøjeligt måltid, og efter at kaffen var drukket, og orkestret havde spillet, sang vi aftensang med vore værter, hvorefter hele flokken blev fordelt i tre hold, der skulle sove i hver sin lade; men inden de fik lov til at gå til ro, blev de ude på gårdene trakteret med æbleskiver. Næste morgen var der atter stor fællesspisning i forsamlingshuset, hvorefter vi sang morgensang med så mange af byens folk, som kunne komme til stede. Vi havde fået meget at sige tak for, og det siger sig selv, at vore værter fik et

dundrende hurra, inden vi drog videre imod vest ud til nye eventyr.

På resten af turen fik vi vore måltider rundt om i hjemmene, og drengene fik venner alle vegne, hvor de kom; men det kunne somme tider være lidt strengt, når man efter en lang marchtur skulle indkvarteres på en gård, der lå langt ude i heden, så man fik nogle ekstra kilometer at gå.

Men hvor var alt den gang forskelligt fra, som det er nu: ingen asfalterede veje og ingen biler til at køre på dem, landevejene henlå i en fred, som man slet ikke kender i dag. Men deres grus og sten sled på fodtøjet, så da vi en eftermiddag nåede Lyne langt ude i Vestjylland, havde vi ca. 40 par sandaler, der i højeste grad trængte til at blive forsålet. Godt, at der i byen var en skomager, som ikke var bange for at tage fat! Han sad oppe hele natten og forsålede sandaler, og han kunde få noget fra hånden, for inden vi næste formiddag marcherede videre, var alt fodtøjet i orden. Mange mange år senere besøgte han en gang Landerupgaard og sagde da, at han aldrig havde haft så

travlt som den nat, den glemte han aldrig; men vi, der var med den gang, glemmer heller aldrig skomagere i Lyne. –

Men vi havde endnu det bedste tilbage: Vesterhavet og klitten derude, som vi endnu ikke kendte, men hvorom vi senere lærte at synge:

„Men skønnest af alt på vor Vesterhavstur
er dog klittens forjættede land,
hvor den rejser mod havet sin takkede mur,
dette bolværk med bjerge af sand!
Snart vi målet har nå't,
vær da hilset vor lejr,
se du venter nok på dine drenge!
Hver gut fra „Bjærgborg“ stem i:
her kommer nu dit glade kompagni!“

Målet for vor lange marchtur var den nordligste lille gård i Bjerregaard, hvor lærer Peder Pedersen boede med sin familie. Da jeg planlagde turen, havde jeg henvendt mig til ham, og han og hans prægtige hustru Marie havde straks beredvilligt lovet at modtage hele flokken. Vort ophold derude skulle vare i tre dage, i familiens lille køkken skulle maden til den store drengeflok tilberedes af de to damer, der var med os, og al service måtte vi låne af fru Pedersen, men det var jo ikke beregnet på en styrke på ca. 70 mand, så da det kom til stykket, måtte vi spise – i hvert fald middagsmaden – i fem hold, så damerne var omtrent ustandselig i gang med at rette an eller vaske op, men fik naturligvis hjælp hertil af de største drenge.

Om natterne sov vi i Pedersens lade eller på hans lille høløft, men det kneb med pladsen, og jeg, der sov i laden, vågnede om natten ved, at en dreng faldt fra høløftet ned i hovedet på mig. Nå, der var ikke ret langt at falde, så der skete ikke større skade, men næste nat fik vi anbragt 20 drenge ovre på den nærmeste gård, hvor posten boede, det hjalp lidt. Om dagen tilbragte vi iøvrigt det meste af tiden med badning i Vesterhavet, ture langs stranden, hvor

der dengang var så mange mærkelige ting at finde, eller leg imellem de store klitter, „bjergene“, som de kaldes herude.

Søndag eftermiddag var så godt som alle Bjerregaards beboere samlet ved lærer Pedersens gård, hvor vi underholdt dem med gymnastik, musik osv. Bjerregaard var den gang et af de mest isolerede steder i vort land, der førte ingen vej dertil syd fra, og fra nord kom man dertil ad en smal grusvej, der snoede sig ind og ud imellem klitterne. For klitboerne var det noget helt nyt, at en sådan flok drenge kom og slog sig ned i nogle dage hos dem, og vi følte allesammen, at vi var hjerteligt velkomne. Det blev derfor tre vidunderligt dejlige dage, vi havde derude, de gik blot alt for hurtigt, men der var i løbet af den korte tid knyttet

stærke bånd imellem familien Pedersen og os, og en af følgerne deraf blev, at jeg tre år senere af lærer Pedersen købte den grund, hvorpå nu sommerlejren „Bjærgeborg“ ligger.

Vor hjemrejse fra klitten foregik med toget. Vi overnattede i Varde, hvor vi om aftenen havde en sammenkomst med FDF'erne og andre interesserede. Næste dag passerede vi med toget forbi Bramminge station, hvor to dage tidligere den sørgelige Brammingeulykke, hvor bl. a. folketingsmand Peter Sabro omkom, havde fundet sted. De store jernbanevogne lå endnu i grøften langs med jernbanelinien, væltet om på siden, et uhyggeligt syn.

Vi afbrød rejsen i Brørup og marcherede derfra ned til Foldingbro, hvor Kongeåen den gang endnu dannede grænsen imellem Danmark og Tyskland. Midt ude på broen stod en grænsepæl med den tyske ørn, og på broen og ovre på den anden side stod tyske gendarmere og toldere, men vi fik af dem lov til at gå over i Sønderjylland på betingelse af, at vi rullede vor fane sammen. Vi gik ind i en have, der hørte til en af de danske kroer derovre, og her kom mange danske sønderjyder til, da de så os, og de spurgte, om vi ikke ville spille for dem. Også de tyske gendarmere bad os om at spille, men vi beklagede, at de fleste af de melodier, som vort orkester kunne spille, var dem, som det var forbudt at spille eller synge i Sønderjylland, men tyskerne sagde, at så måtte vi spille dem alligevel. Til stor jubel for de danske spillede vi så „Kong Kristian“, „Der er et yndigt land“, „I vor barndom vi kørte kartovernes brag“ o. fl. Det blev en uforglemmelig stund, vi havde dernede sammen med vore sønderjyske landsmænd, men snart måtte vi atter af sted, og fanebæreren Harald sørgede så for, at fanen foldede sig ud, *inden* han kom ud på broen med den, så kunne vi sige, at den havde vajet over Sønderjyllands dyrebare jord. – Snart sad vi atter i toget og rullede til Eltang st., hvorfra vi marcherede hjem til Landerupgaard efter denne tur, der havde været så rig på oplevelser.

Om denne tur skrev „Ringkøbing Amts Dagblad“ den

23. juli 1913 bl. a. følgende: „*Drengene fra Landerupgaard* er i disse dage på en fodtur over Bredsten– Ringgive–Hoven–Ølgod– Sdr. Bork til Bjerregaard på Holmslands klit. Natten til i går var de indkvarteret i Hoven, i går holdt de middags-hvil i Ølgod, og iaftes skulle de indkvarteres i Lyne. Det er første gang, et opdragelseshjem forsøger en sådan udflugt, og det må siges, at forsøget er særdeles vellykket, så vidt det er gennemført. Ikke blot tager drengene sig særdeles flotte ud, når de i sluttet trop rykker frem med deres fane og 14 mands orkester, men de er overordentlig høflige og pæne i deres optræden, og der hersker en god tone imellem dem. Både i Hoven og Ølgod har de fået en god modtagelse, og der har været stor glæde over dem, rimeligvis går det sådan overalt, og turen vil da bidrage til at øge den gode forståelse mellem disse drenge og befolkningen.“

Så er 1963 ved at være til ende!
Og det er jo sandt, hvad vi så ofte har sunget med
hverandre:

„Var året for mange en kæde
af lønlige savn og brist,
det slutter dog nu med glæde,
Gud gemte det bedste til sidst.“

Det bedste, Guds største gave til menneskeheden: Jesu fødsel julenat, hvor englerøsten lød: „Frygter ikke, thi se, jeg forkyn-der jer en stor glæde, som skal være for hele folket, thi eder er i dag en frelser født, som er den Herre Kristus i Davids by.“

Dette er jo netop indholdet af julen, og i samme grad, som vi lukker vort hjerte op for julens vidunderlige budskab, vil vi få juleglæden i øje. –

Når så klokken nytårsnat har slået sine 12 slag, vil vi glade og frejdige gå ind i det ny år i tillid til, at

„Han, som har hjulpet hidindtil,
han hjælper nok herefter.“

Og hermed mine bedste ønsker om *et rigt og velsignet nytår for dig og dine!*

Din ven

N.B. Jeg er bortrejst den 5. marts 1964 og i dagene der omkring.